

Droga Polski do niepodległości

Z mapy Europy Polska zniknęła w 1795 roku, gdy Rosja, Prusy i Austria dokonały jej III rozbioru. Pomimo wielu zrywów powstańczych nie udało się doprowadzić do odzyskania niepodległości. Dopiero wybuch I wojny światowej stał się szansą na wolność, a dzień 11 listopada 1918 roku (przekazanie władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną w Warszawie) uznano za dzień odzyskania przez nasz kraj niepodległości i suwerenności.

Upadek państwa polskiego

W 1772 roku trzech nasi sąsiedzi dokonują I rozbioru Polski. Rosja odbiera Polakom część Białorusi aż po Dźwinę i górny Dniepr oraz Inflanty Polskie, Prusy zabierają Pomorze Wschodnie, Warmię i północną Wielkopolskę, a Austria zajmuje południową Małopolskę aż po górną Wisłę i San oraz Podole, czyli zachodnią część Ukrainy. Po 21 latach, czyli w 1793 roku, po zakończonej niepowodzeniem wojnie w obronie Konstytucji 3 maja, Prusy i Rosja podpisują II rozbiór Polski. Rzeczpospolita wówczas traci Kresy Wschodnie, Wielkopolskę, Kujawy z Włocławkiem, Gdańsk i Toruń. Polacy nie tracą nadziei i podejmują próbę odzyskania utraconych ziem. 23 marca 1794 roku wybuchają powstanie kościuszkowskie skierowane przeciw Rosji, a następnie także Prusom. Powstańcy upatrywali nadzieję na wolność we Francji, w której rozpoczęła się Wielka Rewolucja. Powstanie jednak upada, a w 1795 roku dokonuje się III rozbiór Polski. Rosja, Prusy i Austria dzielą między siebie resztę ziem polskich, wymazując nasz kraj na długie lata z mapy Europy.

Walka o Ojczyznę

Pomimo tego, że kraj przestał istnieć na mapie, Polacy nie tracą ducha patriotyzmu. W 1797 roku we Włoszech powstają Legiony Polskie, które mają walczyć u boku Napoleona Bonapartego. Polacy chcą pokonać Austrię i wyzwolić część ziem Rzeczypospolitej. Nadzieja na wolność umiera z chwilą podpisania przez Francję traktatu z Austrią. Natomiast większość legionistów zostaje wysłanych na wyspę Santo Domingo. Bonaparte kilka lat później spełnia nadzieję Polaków i po wygranej wojnie z Rosją w 1807 roku tworzy Księstwo Warszawskie. Jednak radość nie trwa długo. Po klęsce Napoleona, a tym samym upadku Księstwa Warszawskiego, zaczyna się dla Polaków długa i trudna droga walki o ojczyznę. Podczas kongresu wiedeńskiego w 1814 roku z ziem polskich zostają utworzone Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie oraz Królestwo Polskie, któremu nadano konstytucję. Wkrótce okazuje się, że władze carskie wcale nie zamierzają respektować nadanych Polakom praw. W wyniku tego w nocy z 29 na 30 listopada 1830 roku wybuchają powstanie listopadowe. Niestety Polacy ponoszą klęskę pomimo odnoszonych zwycięstw w bitwach pod Stoczkiem, Wawrem czy Grochowem. Kolejne próby odzyskania niepodległości także kończą się klęską. W 1846 roku, po upadku powstania krakowskiego, zostaje zlikwidowana Rzeczpospolita Krakowska, a jej ziemie zostają wcielone do Austrii. Natomiast po klęsce powstania styczniowego w 1864 roku zostaje zlikwidowana odrębność Królestwa Polskiego i następuje powołanie na jego miejsce Kraju Nadwiślańskiego. Pomimo że okres po nieudanych zrywach niepodległościowych był dla Polaków bardzo trudny (rusyfikacja, germanizacja, represje), nie tracili oni wiary w odzyskanie wolności.

Nadzieja w Piłsudskim

Wybuch I wojny światowej otwiera przed Polakami szansę na odzyskanie niepodległości. Nadzieje na wolność wiążą się także z działalnością Józefa Piłsudskiego, który popiera państwa centralne i jest zwolennikiem opcji proaustriackiej. Uważa, że należy doprowadzić do powstania przeciwko Rosji przy pomocy armii austriackiej. W 1914 roku komendant główny, Józef Piłsudski, formuje Pierwszą Kompanię Kadrową, a niedługo potem Legiony Polskie, które walczą u boku armii austriackiej. Znaczące zmiany mocarstw zachodnich wobec sprawy polskiej następują pod koniec 1916 roku. 5 listopada cesarze austriacki i niemiecki ogłaszają akt, w którym zawarta zostaje obietnica utworzenia po wojnie z ziem odebranych Rosji bliżej nieokreślonego Królestwa Polskiego. Dowodem rzetelnych zamiarów staje się powołana w 1917 roku Tymczasowa Rada Stanu (później Rada Regencyjna), którą kieruje Józef Piłsudski. Tego samego roku żołnierzom Legionów Polskich nakazuje się złożyć przysięgę wierności cesarzom – niemieckiemu i austriackiemu. Legioniści odmawiają, za co spadają na nich ostre represje, a sam Józef Piłsudski zostaje uwięziony w Magdeburgu. W tym samym czasie w Stanach Zjednoczonych szeroką działalność na rzecz rodaków podejmuje Ignacy Jan Paderewski. Informuje prezydenta Wilsona o sytuacji w Polsce, polityce zaborców, o dramacie rodaków. Prezydent Wilson w słynnym orędziu z 22 stycznia 1917 roku mówi o prawie Polski do niepodległości. Na tej podstawie jeden z 14 punktów pokoju, sformułowanych przez prezydenta, mówi o konieczności powstania niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza. Paderewski w sierpniu 1917 roku zostaje przedstawicielem na USA Komitetu Narodowego Polski.

Tymczasem w 1918 roku państwa centralne nie są już dłużej w stanie kontrolować terenów Królestwa Polskiego. To doprowadza do powstania lokalnych ośrodków władzy polskiej, które z czasem łączą się w większe. 10 listopada 1918 r. przybywa do Warszawy Józef Piłsudski. 11 listopada 1918 r. przejmuje z rąk Rady Regencyjnej władzę naczelną nad wojskiem, stając się Naczelnym Dowódcą Wojsk Polskich.

Po 123 latach niewoli zaczyna tworzyć się centralny ośrodek władzy odradzającego się państwa polskiego. W Paryżu podczas konferencji pokojowej ustalono, że do ziem polskich należeć będą Wielkopolska i Pomorze Wschodnie (bez Gdańska), a na Warmii, Mazurach i Górnym Śląsku zostanie przeprowadzony plebiscyt. Proces ostatecznego uformowania się państwa polskiego trwa aż do roku 1922.

I wojna światowa otworzyła więc drogę do odzyskania wolności, a dzień 11 listopada 1918 roku (przekazanie władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną w Warszawie) uznano za dzień odzyskania przez nasz kraj niepodległości.